

Materiały dotyczące konsultacji społecznych w sprawie stosowania środków ochrony roślin Forester 100 EW (substancja czynna cypermetryna) oraz Sherpa 100 EC (substancja czynna cypermetryna) na terenie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu

Wstęp

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych (RDLP) we Wrocławiu informuje, że w dniu 14.04.2016 r. rozpoczyna proces konsultacji społecznych w sprawie środków ochrony roślin Forester 100 EW oraz Sherpa 100 EC na zasadach derogacji (substancja czynna cypermetryna nie jest zalecana przez FSC do stosowania w lasach certyfikowanych).

Z uwagi na to, że RDLP we Wrocławiu posiada certyfikat gospodarki leśnej *Single Forest Management and Chain of Custody*, jest zobowiązana do starania się o derogację na opisaną substancję czynną (cypermetrynę), zawartą w środkach ochrony roślin Forester 100 EW i Sherpa 100 EC. Stosowanie środków ochrony Forester 100 EW i Sherpa 100 EC jest dopuszczony prawem krajowym oraz prawem Unii Europejskiej do stosowania w leśnictwie.

1. Forester 100 EW preparat zarejestrowany do stosowania w leśnictwie w celu ograniczania szeliniaka sosnowca na młodych drzewkach leśnych oraz w celu zabezpieczania ściętych pni drzew przed szkodnikami wtórnymi: kornik drukarz, rytownik pospolity, drwalnik paskowy i rytel pospolity – tego zakresu będzie dotyczył wniosek o derogację.

2. Sherpa 100 EC preparat zarejestrowany do stosowania w leśnictwie w celu ograniczania szeliniaka sosnowca na sadzonkach sosny zwyczajnej oraz w celu zabezpieczanie surowca drzewnego i zwalczanie szkodników wtórnych (korników) - tego zakresu będzie dotyczył wniosek o derogację.

Ogólne informacje o certyfikacie

(źródło - oficjalna strona FSC: <https://ic.fsc.org/en/certification>)

Forest Stewardship Council A.C. (FSC) jest międzynarodową organizacją promującą odpowiedzialne gospodarowanie zasobami leśnymi świata. FSC skupia właścicieli i zarządców lasów, organizacje społeczne i przyrodnicze, firmy przetwórstwa drzewnego i papierniczego, sieci handlowe oraz osoby prywatne, zainteresowane odpowiedzialną gospodarką leśną.

Certyfikat gospodarki leśnej FSC FM (Forest Management) przeznaczony jest dla właścicieli i zarządców obszarów leśnych. Lasy z certyfikatem FSC zarządzane są zgodnie z najwyższymi światowymi standardami ochrony środowiska, poszanowaniem wartości społecznych miejscowej ludności oraz jednoczesnym zachowaniu zasad ekonomicznych prowadzenia gospodarki leśnej.

FSC jest pierwszym i obecnie najbardziej rozpoznawalnym globalnie system certyfikacji lasów i produktów drzewnych. System oparty jest o szereg standardów – wymogów stworzonych przez członków organizacji FSC A.C. Dokumenty te opisują zasady prawidłowego gospodarowania lasami oraz sposoby ich weryfikacji w terenie. Standardy opisują również zasady kontroli przepływu surowca z lasu do ostatecznego konsumenta w sposób, który gwarantuje, że produkty oznakowane

str. 1

LOGO FSC faktycznie pochodzą z lasów spełniających wymogi FSC (więcej informacji o standardzie FSC (FSC-STD-POL-01-01-2013 Poland Natural and Plantations) na stronie:

<https://ic.fsc.org/en/certification/national-standards>

W standardzie opisane są m.in. wskaźniki klasyfikujące środki ochrony roślin jako wysoce niebezpieczne (HHP- Highly Hazardous Pesticides). Stosowanie środków znajdujących się na tej liście jest zabronione w lasach certyfikowanych w systemie FSC. Substancja czynna cypermetryna znajduje się na liście środków niezalecanych przez FSC.

Jednakże FSC może dopuścić stosowanie uznanych przez organizację za „wysoce niebezpieczne” (‘highly hazardous’ pesticides - HHP) w sytuacjach określonych przez procedurę ubiegania się o derogację na pestycydy HHP (Pesticide Derogation Procedure FSC-PRO-30-001 V1-0 EN).

Certyfikat FSC FM jest gwarancją, że las certyfikowany zarządzany jest według zasad prawidłowej gospodarki leśnej.

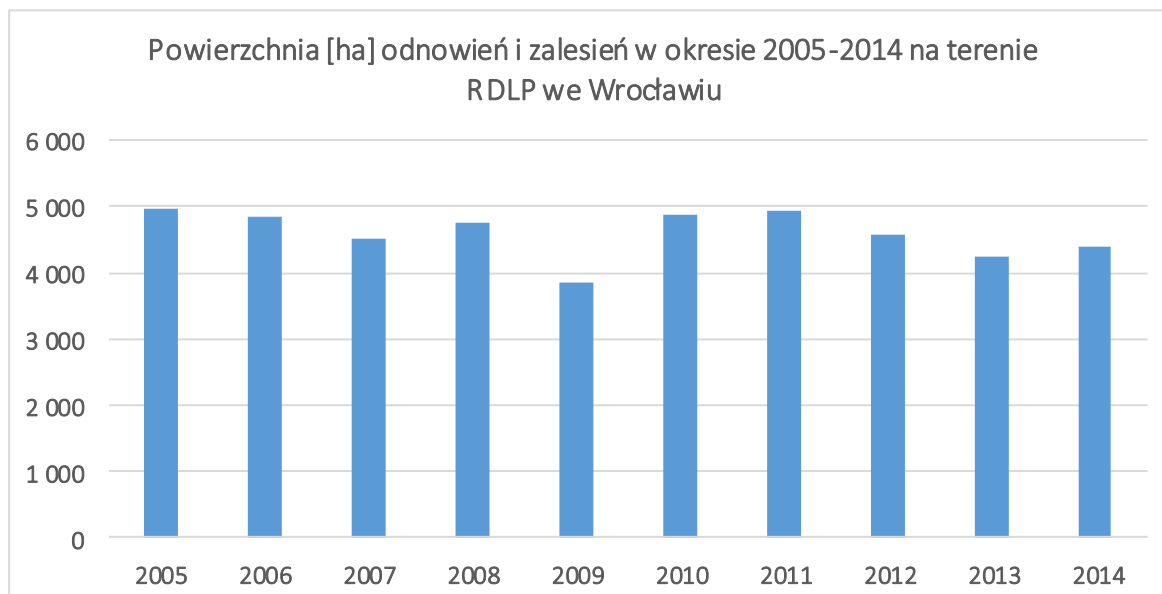
Oznacza to, że w lasach z certyfikatem FSC między innymi:

- unika się stosowania pestycydów,
- zachowuje się martwe drewno do naturalnego rozkładu,
- ochrania się rzadkie gatunki fauny i flory,
- dąży się do zachowania w stanie naturalnym części ekosystemów leśnych
- nie wprowadza się roślin obcego pochodzenia, a w szczególności roślin modyfikowanych genetycznie,
- chroni się obszary o wyjątkowych walorach społecznych i przyrodniczych.

Ogólne informacje o jednostce certyfikowanej oraz charakterystyka czynników szkodliwych w dolnośląskich lasach

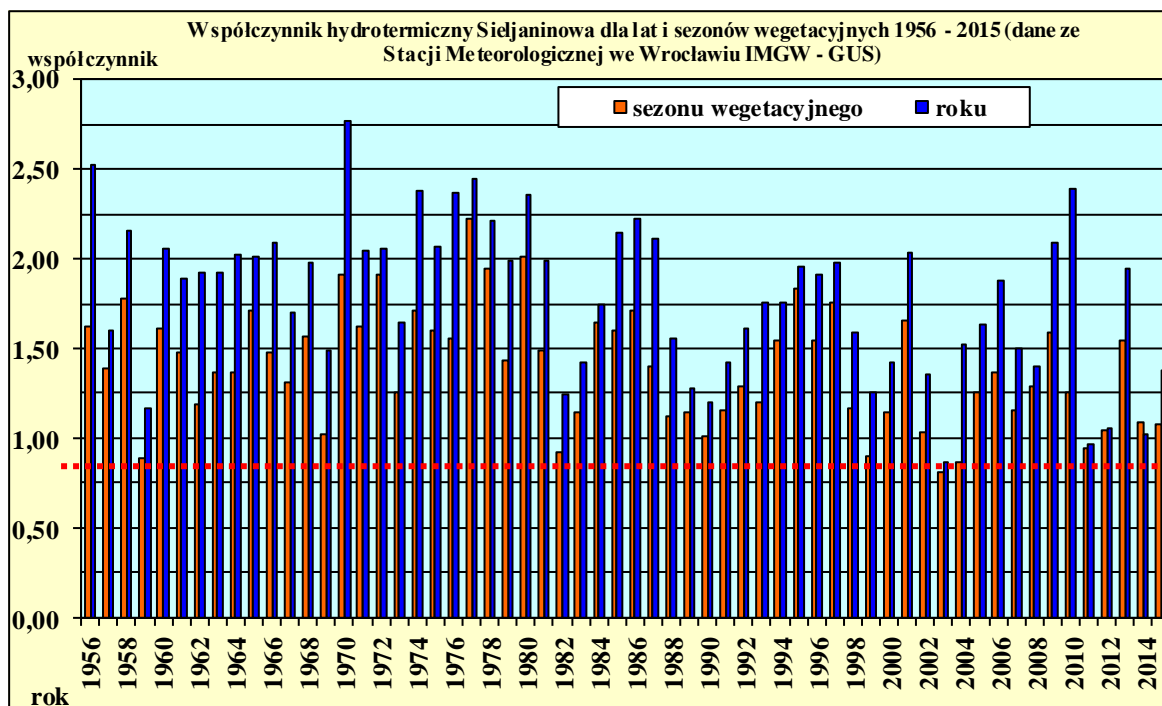
Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych we Wrocławiu (RDLP) zarządza terenami leśnymi o powierzchni 541 635 ha (dane na koniec 2015 roku). Ogółem lesistość terenów położonych w zasięgu administracyjnym RDLP we Wrocławiu wynosi blisko 29%. Lesistość w regionie waha się natomiast od 9% na terenie Nadleśnictwa Henryków, aż do 86% na terenie Nadleśnictwa Ruszów.

Na przestrzeni ostatniego dziesięciolecia (2005-2014) na terenie RDLP we Wrocławiu zakładano uprawy leśne oraz zalesienia na powierzchni średnio 4 600 ha rocznie (Rys. 1).

Rysunek 1. Powierzchnia upraw i zalesień na terenie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu w okresie 2005-2014 (dane własne)

Gwałtowne i ekstremalne zjawiska pogodowe upodabniają drzewa leśne na uszkodzenia różnych czynników biotycznych (grzyby, owady). W ostatnich latach na Dolnym Śląsku obserwuje się bardzo niekorzystne warunki pogodowe, które przede wszystkim występują w okresie wegetacyjnym (Rys. 2).

Rysunek 2. Współczynnik hydrotermiczny Sieljaninowa dla lat i sezonów wegetacyjnych 1956-2015 (dane GUS, opracowanie Zespół Ochrony Lasu we Wrocławiu)

Ekstremalne zjawiska pogodowe w ostatnich latach przyczyniły się do powstania wielu szkód w lasach (tabela 1).

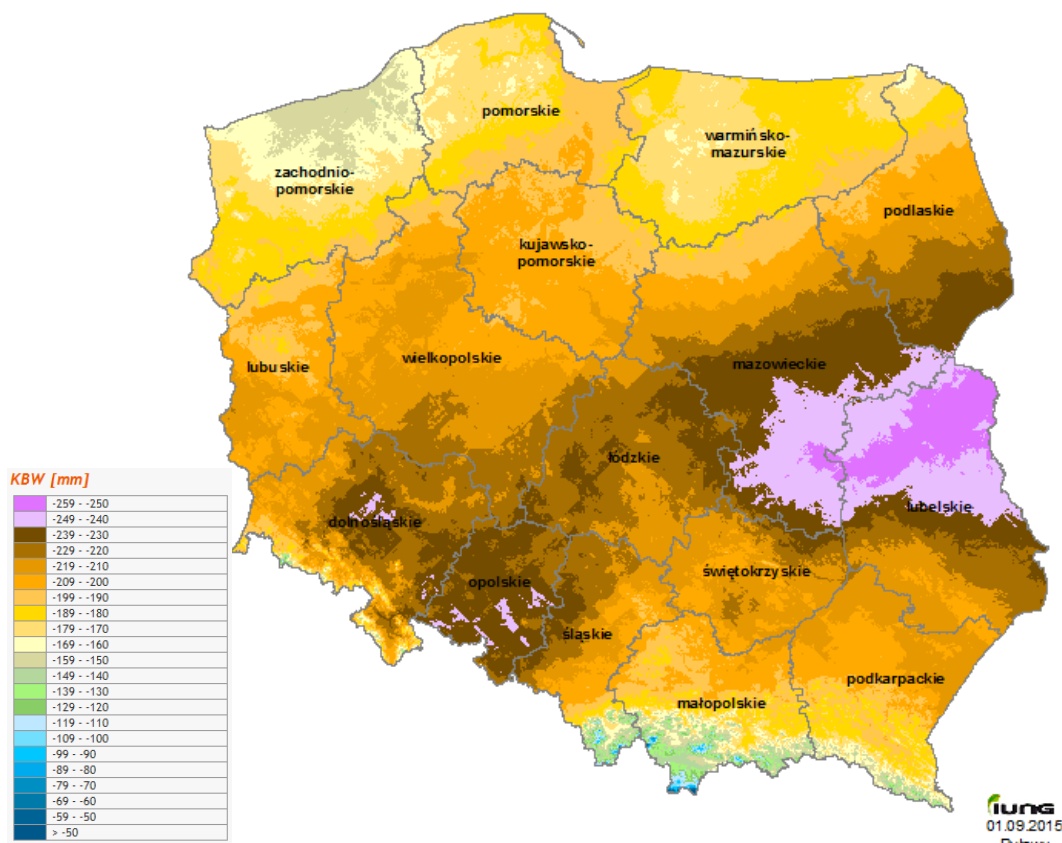
Tabela nr 1. Powierzchnia objęta katastrofami naturalnymi na terenie RDLP we Wrocławiu w okresie 2013-2015

Rok	Powierzchnia objęta katastrofą naturalną [ha]	Powierzchnia objęta suszą [ha]	Powierzchnia objęta powodzią lub podtopieniami [ha]	Powierzchnia objęta pożarami [ha]	Powierzchnia objęta wiatrolomami [ha]
1	2	3	4	5	6
2013	3 970	306,3	1541,36	15,42	1403,26
2014	2 511	33,99	46,29	345,9	525,15
2015	8 615	6900,71	24,31	105,67	922,41

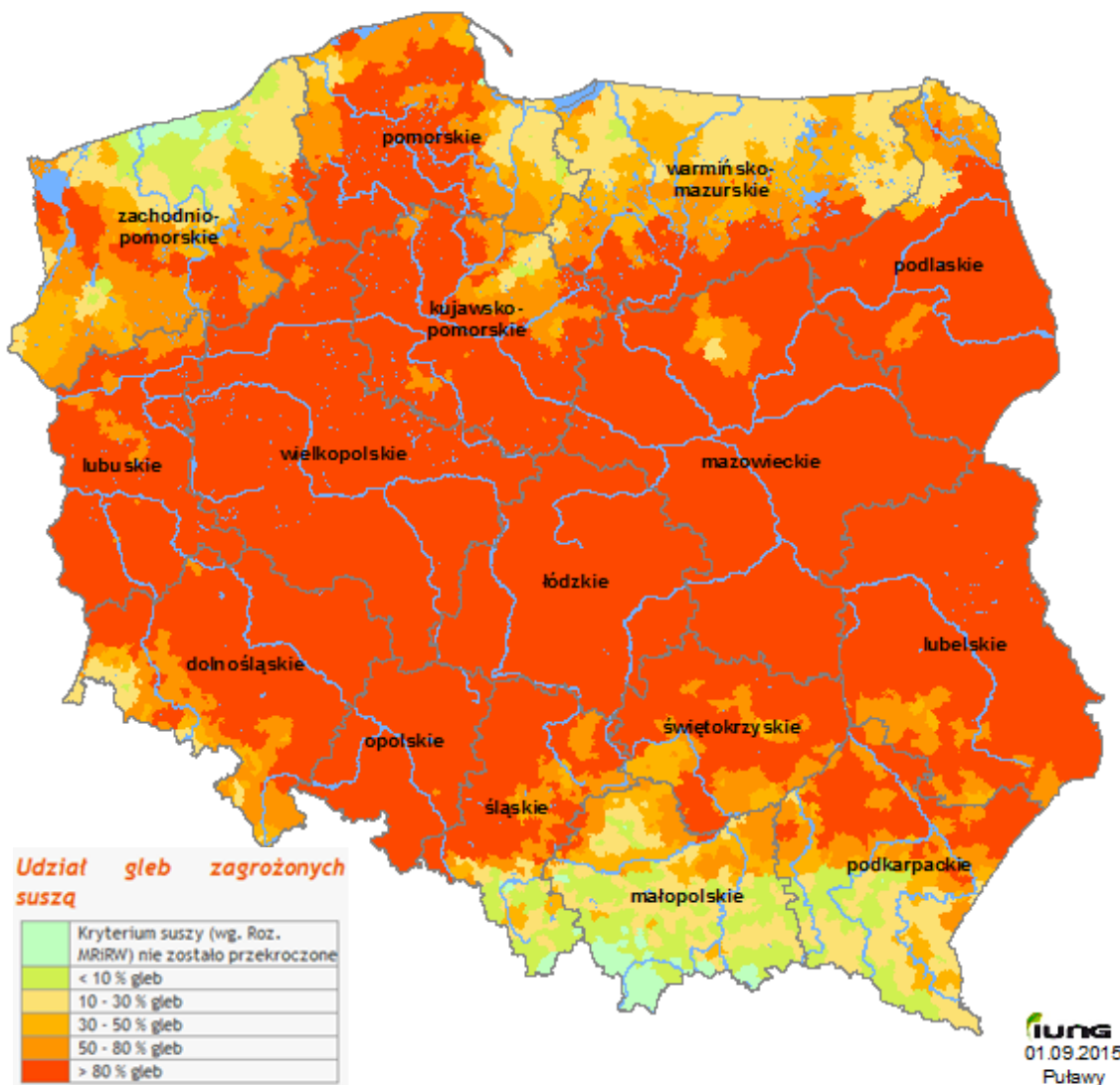
W 2015 roku niekorzystne warunki siedliskowe w okresie wegetacyjnym były efektem dotkliwej suszy. Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach opracował wartości klimatycznego bilansu wodnego dla wszystkich 3064 gmin (rys. 3 i 4). Z poniższych analiz przestrzennych wynika, że na terenie Dolnego Śląska wystąpiły bardzo duże niedobory wody w okresie wegetacyjnym.

Klimatyczny Bilans Wodny (KBW)

Rok: 2015; okres: 10 (1.VII - 31.VIII)

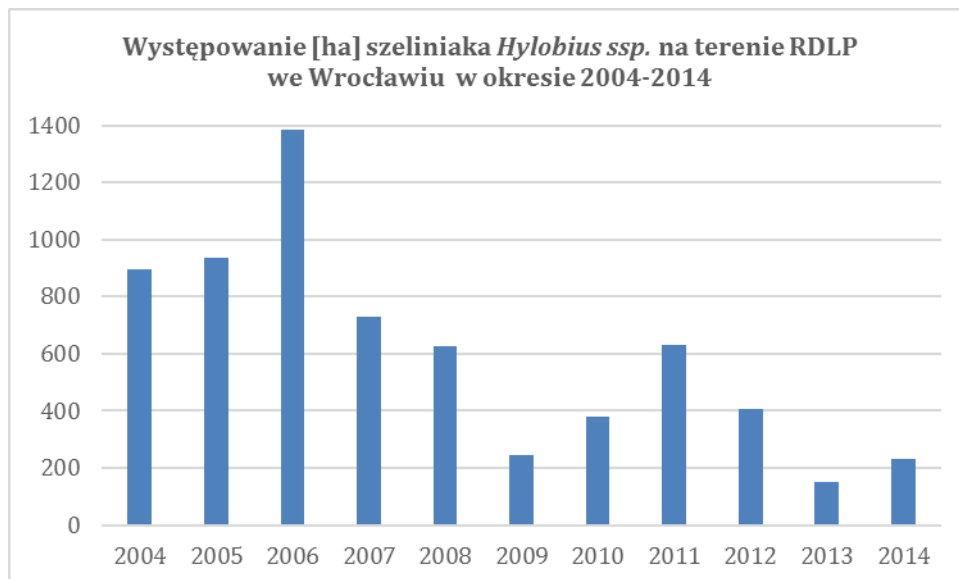
Rysunek 3. Klimatyczny Bilans Wodny dla okresu 10. w 2015 roku, Źródło: System Monitoringu Suszy Rolniczej, [www: http://www.susza.iung.pulawy.pl/KBW/10/](http://www.susza.iung.pulawy.pl/KBW/10/)

Rysunek 4. Potencjalne zasięgi suszy w okresie 10. w 2015 roku, dla krzewów owocowych, Źródło: System Monitoringu Suszy Rolniczej, [www: http://www.susza.iung.pulawy.pl/mapy/10/Krz/](http://www.susza.iung.pulawy.pl/mapy/10/Krz/)

Z uwagi na niekorzystne warunki pogodowe w ostatnim okresie gwałtownie wzrosło zagrożenie od szkodliwych owadów oraz patogenicznych grzybów.

W uprawach leśnych od wielu lat notowane są duże szkody powodowane przez szeliniaki (Rys. 5).

Rysunek 5. Występowanie szeliniaka *Hylobius ssp.* Na terenie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu w okresie 2004-2014, opracowanie na podstawie Krótkoterminowych prognoz występowania ważniejszych szkodników i chorób infekcyjnych drzew leśnych w Polsce, IBL

W ostatnich latach odnotowuje się gwałtowne pojawy szeliniaków w obszarach, gdzie nie notowano już od dłuższego czasu obecności tego owada. Pomimo stosowania wielu metod agrotechnicznych ograniczania występowania ryjkowców w uprawach, owady te powodują znaczne uszkodzenia młodych drzewek, które prowadzi do śmierci roślin. Warunki pogodowe w okresie wegetacyjnym 2015 sprzyjały namnażaniu się populacji szeliniaków na terenie RDLP we Wrocławiu.

Od sierpnia 2015 roku obserwuje się przebarwienia aparatu asymilacyjnego w drzewostanach liściastych i iglastych na terenie tej dyrekcji, spowodowane warunkami klimatycznymi (wysokie temperatury, długotrwała susza). Późnym latem w drzewostanach świerkowych zaobserwowano grupowe zamieranie drzew, czego pierwotną przyczyną jest niedobór wody. Osłabione drzewostany świerkowe są podatne na zasiedlenie przez owady z grupy szkodników wtórnych (korniki).

Ponadto późną jesienią rozpoczął się proces intensywnego przebarwienia igliwia w starszych drzewostanach sosnowych, a w konsekwencji zaczęły obumierać całe drzewa. W drzewostanach sosnowych osłabionych przez suszę stwierdzono porażenie większości drzew przez patogena *Sphaeropsis sapinea*.

W młodszych drzewostanach sosnowych (młodniki, uprawy) zaobserwowano uaktywnienie się patogenów korzeni (opieńki, huby), które powodują zamieranie drzewek.

Proces zamierania drzewostanów iglastych nadal postępuje. Najskuteczniejszą metodą ochrony drzewostanów przed rozwojem czynników owadzych oraz grzybowych, zagrażających trwałości lasu, jest systematyczne usuwanie (wycinka i wywóz) drzew obumierających (zainfekowanych przez patogeniczne grzyby oraz zasiedlone przez szkodliwe owady) poza strefę zagrożenia od szkodników wtórnych (korników). Wobec warunków pogodowych, sprzyjających rozwojowi owadów, trudno przewidzieć jaka część terenów leśnych ulegnie presji czynników owadzych.

Z uwagi na złożoność problemu i narastające zagrożenie od szkodliwych owadów oraz wysoką podaż drewna, może dojść do sytuacji, że dostępne i wykorzystywane przez służbę leśną metody ochrony lasu przed szkodliwymi czynnikami nie wystarczą, aby zahamować proces zamierania lasu, spowodowany m.in. przez szkodliwe owady, zatem trzeba będzie zastosować środki ochrony roślin.

Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe jest zobowiązane do prowadzenia ochrony lasu na zasadach opisanych w *Metodyce integrowanej ochrony drzewostanów iglastych* oraz w *Metodyce integrowanej ochrony drzewostanów liściastych* (dostępne na stronie www Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi:

<http://www.minrol.gov.pl/Informacje-branzowe/Produkcja-roslinna/Ochrona-roslin/Integrowana-ochrona-roslin/Metodyki-integrowanej-ochrony-roslin> .

Według zapisów *Metodyk* ... „dobrą praktyką jest stosowanie integrowanej ochrony lasu wykorzystującej biologiczne, hylotechniczne, a w ostateczności chemiczne metody ograniczania niekorzystnych efektów działalności szkodników i patogenów” Zatem opryski pestycydami powinny być wykonywane tylko w przypadku zagrożeń powodujących znaczne uszkodzenie lasu i zaburzenie jego różnorodnych funkcji oraz istotnego zagrożenia produkcji drewna.

Charakterystyka środków ochrony roślin oraz alternatywne metody ochrony drzewostanów przed szkodliwymi owadami

1. Środek ochrony roślin. Forester 100 EW jest preparatem zarejestrowanym do stosowania w leśnictwie w celu ograniczania szeliniaka sosnowca na młodych drzewkach leśnych oraz w celu zabezpieczania ściętych pni drzew przed szkodnikami wtórnymi: kornik drukarz, rytownik pospolity, drwalnik paskowy i rytel pospolity – tego zakresu będzie dotyczył wniosek o derogację.

2. Środek ochrony roślin. Sherpa 100 EC jest preparatem zarejestrowanym do stosowania w leśnictwie w celu ograniczania szeliniaka sosnowca na sadzonkach sosny zwyczajnej oraz w celu zabezpieczanie surowca drzewnego i zwalczanie szkodników wtórnych (korników) - tego zakresu będzie dotyczył wniosek o derogację.

Środki widnieją w *Rejestrze środków ochrony roślin* na stronie www MRiRW: <http://www.minrol.gov.pl/Informacje-branzowe/Produkcja-roslinna/Ochrona-roslin/Wyszukiwarka-i-etykiety-srodkow-ochrony-roslin>.

Na stronie MRiRW można znaleźć szczegółowe informacje o stosowaniu opisanych środków ochrony roślin w etykietach-instrukcjach stosowania środków ochrony roślin.

ALTERNATYWNE METODY OCHRONY LASU

Sposoby prognozowania oraz ograniczania szkodliwych owadów są szczegółowo prezentowane w Instrukcji Ochrony Lasu, dostępnej pod adresem www:

http://www.lasy.gov.pl/publikacje/copy_of_gospodarka-lesna/ochrona_lasu/instrukcja-ochrony-lasu

W Instrukcji Ochrony Lasu zaleca się w przypadku zagrożenia drzew od **szeliniaka sosnowca** stosować:

1. przelegiwanie zrębów

2. wykładanie specjalnych pułapek i urządzeń pozwalających na wykrycie sprawców uszkodzenia sadzonek oraz określanie ich liczebności, a w przypadku zagrożenia ilości pułapek i urządzeń są zwiększane w celu odłowu szkodliwych owadów; do tych metod zalicza się:

- a) wałki pułapkowe długości około 1 m i grubości 10–15 cm, lekko okorowane od strony układania na ziemi;
- b) płyty świeżej kory świerkowej lub sosnowej;
- c) wiązki świeżego chrustu;
- d) krążki świeżego drewna sosnowego;
- e) rowki izolacyjne;
- f) naziemne pułapki typu IBL-4 lub inne ze środkiem wabiącym,

3. metodę biologiczną z użyciem preparatów zawierających zarodniki grzybów (*Peniophora*, *Phlebia*, *Phlebiopsis gigantea*) na powierzchni zrębowej, która jest zabiegiem profilaktyczno-ochronnym, mającym na celu przyspieszenie biologicznego rozkładu pniaków pozostających po usunięciu drzew, ograniczając przez to bazy lęgowej szeliniaka sosnowca.

W przypadku **szkodliwych owadów żerujących pod korą, w łyku i miazdze, a niekiedy też w drewnie**, które wykazują tendencję do masowego występowania (m.in. korników) zaleca się prowadzenie redukcji liczebności tych owadów przez cały rok. Szczegółowe metody postępowania opisuje rozdział 6.2.3. IOL pt. *Ochrona drzewostanów przed owadami kambio- i ksylofagicznymi (szkodnikami wtórnymi)*. W przypadku szkodników wtórnych stosuje się, np.:

- a) wyszukiwanie, wycinkę oraz wywóz drzew zasiedlonych przez szkodliwe owady poza strefę zagrożenia od szkodników wtórnych,
- b) korowanie surowca drzewnego pozostającego w strefie zagrożenia lub zabezpieczanie go przy pomocy siatek Storanet,
- c) wykładanie drzew pułapkowych,
- d) pułapki feromonowe.

Metody ograniczania liczebności szkodników wtórnych zawsze są dostosowane do biologii i ekologii szkodliwych owadów.

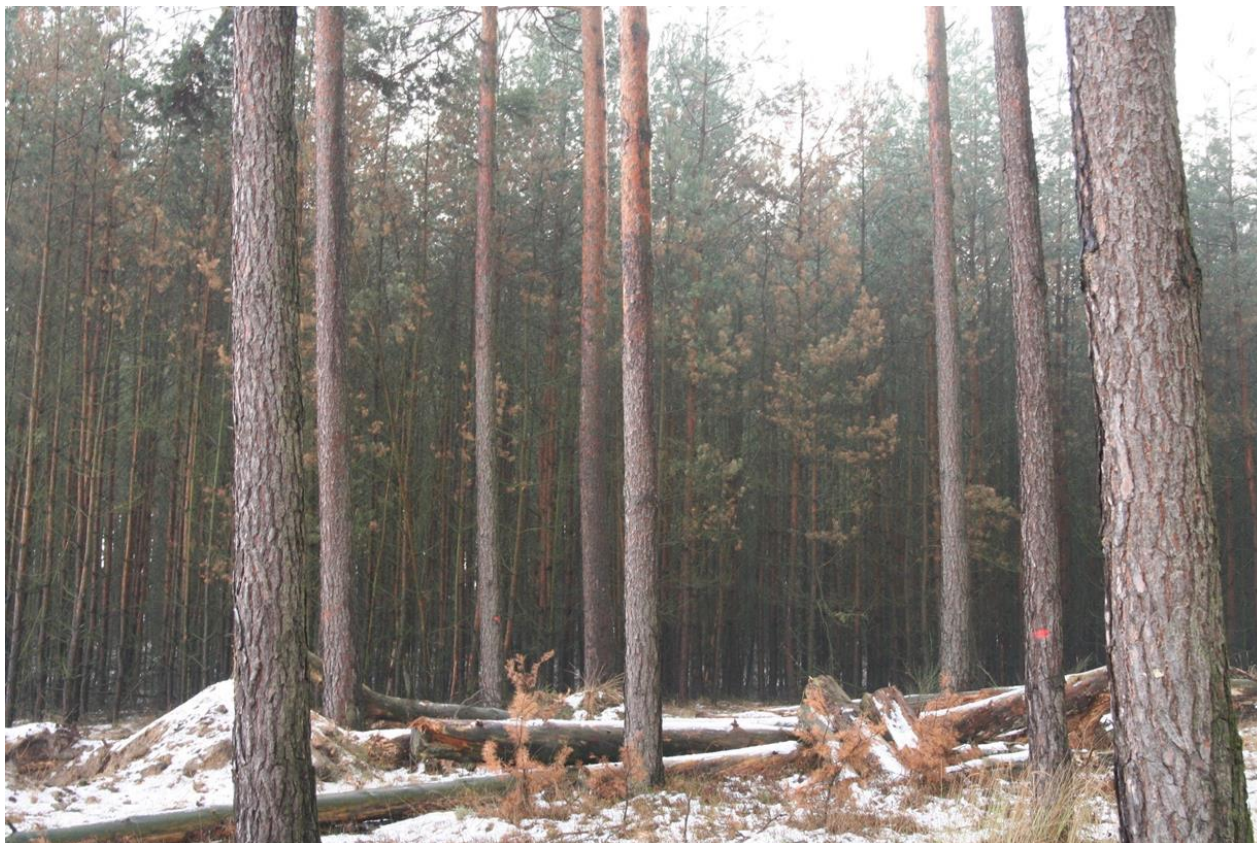
Skutki nadmiernego pojawu szkodliwych owadów na powierzchniach leśnych przedstawiają poniższe ilustracje fotograficzne.

Zdjęcie 1. Drzewostan świerkowy uszkodzony przez rytownika pospolitego, archiwum Zespołu Ochrony Lasu we Wrocławiu

Zdjęcie 2. Drzewostan sosnowy uszkodzony patogena *Sphaeropsis sapinea*, archiwum Zespołu Ochrony Lasu we Wrocławiu

Zdjęcie 3. Młodnik sosnowy uszkodzony patogena *Sphaeropsis sapinea*, archiwum Zespołu Ochrony Lasu we Wrocławiu

Zdjęcie 4. Sadzonka sosny uszkodzona przez szeliniaka sosnowca, archiwum Zespołu Ochrony Lasu we Wrocławiu